

Actueler dan ooit: hoe blijf je moedig?

Het verhaal van de familie Bakker op de planken

Vanaf mei is de voorstelling Moed – Je mag wel bang zijn maar niet laf te zien in het Jeltingahuis in Buitenpost, dat Pier21 introduceert in het kader van Theater Na de Dam. Het verhaal is gebaseerd op het waargebeurde verhaal van de in het Jeltingahuis wonende familie Bakker, dat Toni Boumans schreef in haar gelijknamige boek: Moed – Je mag wel bang zijn maar niet laf.

Tekst: Binnita Poelman Foto: Marcel van Kammen



In het boek van Toni Boumans beslaat de vertelde tijd zo'n 150 jaar. Voor een theaterstuk is dat natuurlijk bijna onmogelijk. De in Amsterdam wonende schrijver Luuk Imhann schreef het script voor Pier21 en heeft de oorlogsjaren centraal gesteld in het stuk, waarbij de aanslag op het Bevolkingsregister in Amsterdam, waar nu Artis zit, een belangrijke rol kreeg. Veertien personages uit het boek komen voorbij in de voorstelling.

De familie Bakker uit Buitenpost speelde in de Tweede Wereldoorlog een grote rol in het Nederlandse verzet en Sjoerd Bakker maakte kostuums – hij was ten slotte couturier – voor de aanslag op het Bevolkingsregister. Zo konden de verzetsstrijders, vermomd als politiemannen, de originele kopieën van de identiteitsbewijzen vernietigen om te voorkomen dat de vervalste identiteitsbewijzen ontdekt zouden worden.

Ook de vier andere broers hielpen Joodse mensen onderduiken en verzetskranten als Trouw te verspreiden. Luuk: “Zij laten zien hoe je als het ware totaal overlopen kan worden en doodsbang kan zijn, maar toch kan handelen.” De broers groeiden op in een streng gereformeerd gezin. Een aantal van de broers waren homoseksueel, wat voor de nazi's helemaal een reden was om je op te pakken. “Alles wat zij deden was met gevaar voor eigen leven. Vijf jaar lang”, besluit Luuk.

De regisseur van het stuk is de 22-jarige Oetsen van der Veen, die opgroeide in Kollumerzwaag. In theater De Bres in Leeuwarden vertelt hij samen

“Alles wat zij deden was met gevaar voor eigen leven. Vijf jaar lang.”

bewustwêzen te kreëaren by in bepaald publyk. Dat is myn ding”, zegt Oetsen stellig. Maatschappelijke vraagstukken

onder de aandacht brengen met theater vindt hij geweldig. En laat dat nou net de missie zijn van stichting Pier21, die de productie van de voorstelling doet.

Altijd grapjes

Fokke speelt in het stuk de rol van Albert Bakker, één van de vijf broers. Voordat hij de opleiding Acteur bij Firda volgde, speelde hij alleen maar in de groep 8-musical. “Ik bin altyd al fan it entertainen west. Ik makke altyd grapkes op skoalle. Ik tocht: ik wol in oplying hjiryn fine. Ik wol hjir myn wurk fan meitsje.” Hoewel hij het soms wel spannend vindt om binnenkort in een grote productie te spelen, denkt hij dat het wel goed komt. “Elkenien is hiel dissiplinearre. Dus dat komt wol goed.” En zo'n serieuze rol, ziet Fokke juist als een uitdaging.

Persoonlijk

Oetsen kwam bij Pier21 binnen als stagiair. Hij gaf zelf aan dat hij liever een jaar stage zou lopen, zodat hij echt iets groots kon maken. Hij kreeg daarvoor toestemming. Artistiek coördinator binnen Pier21, Jos Thie, kwam met het boek aanzetten. “Ik tocht: dit is sa tafallich. Ik kom út dy buert. Ik bin sels homoseksueel. Ik ha sels ûnderfining mei religieuze minsken dy't oare opfettingen hiene. Ik kin my der hiel goed yn ferpleatse. Nei it lêzen fan it boek tocht ik: dit moat ik dwaan. En dat tochten Jos en David (Lelieveld, directeur van Pier21; red.) ek.

Dat het verhaal nu vertolkt wordt op de planken, waardeert Fokke. “Ik bin best wol bliid dat it no ferteld wurdt. It is best wol efterhouden. Je ha natuerlik it boek fan Toni Boumans, minsken wisten der wol fan mar it wie net sa dat der folle oandacht foar wie. Ik tink dat der mear ynteresse en oandacht foar is, no't wy it spylje. Ik fyn it in hiel moai ferhaal.”

Geschiedenis blijft actueel

Je mag wel bang zijn, maar niet laf gaat niet alleen maar over homoseksualiteit, vertelt Oetsen. “We lúke it breder: ik kin net mysels wêze. Wat dogge je dan? Geane je mei mei de massa? Of geane je yn ferset?” Hij ziet dan ook een link naar het heden. “Dizze foarstelling giet oer de Twadde Wrâldoarloch, mar ek oer it konflikt tusken Ruslân en Oekraïne. En foaral no ek oer it konflikt yn de Gaza-strook. En hoe dêr in soad helpleaze minsken wurde fermoarde. Ik sjoch dêr ferbannen yn. It giet net allinnich mar oer homoseksualiteit.”

De voorstelling past daarom ook heel goed in de huidige tijd. “De tiid werhellet sich. It is sa'n 80 jier lyn dat de Twadde Wrâldoarloch spile. Ik kin net begripe dat wy safolle bewustwêzen hawwe oer dat in oarloch slecht is mar dat we der net sa nei hannelje.” De patronen van toen, herhalen zich nu opnieuw volgens Oetsen. “Alle kommunikaasjepatroanen, psychologyske patroanen en politike patroanen dy yn de foarstelling fan belang binne, dy werhelje sich yn in oare foarm yn dizze tiid. Dat is eat wêrfan ik tink: wannear begjinne wy dat te sjen? Ik hoop dat ik in stikje bewustwêzen kin kreëare mei it beljochtsjen fan dizze patroanen.”

Het is voor Oetsen belangrijk om zich uit te spreken. “It ferwûndert my hoe mar in pear minsken harren útsprekke oer de situaasje yn Palestina. It is ek ús oarloch. Want at minsken sich net útsprekke partisipearje se mei yn de ûnderdrukking. Ast dat no wolst, of net.” Toch blijft het voor Oetsen de kunst om geen schuldige aan te wijzen. “Ik probearje hiel erch op in holistyske manier teater te meitsjen troch alle perspectiven sjen te litten. Sa fan: dit is de situaasje, ik ha dêr net in miening oer. Mar dit is it, krij der sels mar in miening oer.”

om geen schuldige aan te wijzen. “Ik probearje hiel erch op in holistyske manier teater te meitsjen troch alle perspectiven sjen te litten. Sa fan: dit is de situaasje, ik ha dêr net in miening oer. Mar dit is it, krij der sels mar in miening oer.”

Ontwikkeling

Hoewel Luuk Imhann het script heeft geschreven, heeft Oetsen daar ook een rol in gehad. Ze werkten veel samen. “Ik ha it boek meardere kearen lêzen. Ik ha in dokumint makke mei foar my alle ynteressante eleminten dy't teätraal ek ynteressant binne. Wy ha keazen om der in oarlochsstik fan te



Oetsen neemt het script voor de voorstelling door

meitsjen, wêryn homoseksualiteit in belangrike motivaasje is foar de personaazjes.” Luuk was daarbij heel erg uitvoerend. “Ik hie it idee dat ik in bytsje de rjochting oan koe jaan.”

In het stuk ontwikkelen de personages zich. Fokke vertelt over het personage Albert dat hij een enorme vredesstichter was. “Hy sjocht meastal drekst dat der wat mei syn heit is en hy is hiel loyaal oan syn broers.” Toch heeft Albert een schuldgevoel. “Hy docht yn de oarloch net folle. Hy seit: ik ha allinnich mar lústere. Ik ha te weinich dien.”

De kracht van het stuk zit hem volgens Oetsen ook in het Jeltingahûs.

“Der is plak foar ûngefear 50 minsken per foarstelling. Dat is hiel yntym, mar dat is ek de krêft. It ferhaal is ek hiel yntym.” Dat een groot deel van de familiegeschiedenis zich daar afspeelt, maakt het een hele interessante locatie. En dat werken met jonge acteurs, van 16 tot 25 jaar, ziet Oetsen als een uitdaging. “It binne toch ûnbelearde aktuers. Se binne jong en hawwe yn it echte libben ek harren problemen. Hoe ik dêrmei om moat gean en hoe't ik de persoan it beste berik is in puzel dy't ik it leukst fyn om te dwaan. Miskien noch wol moaier as it regissearjen sels, hoewol't ik dêr ek fan hâld.”

Regisseur Oetsen van der Veen repeteert samen met Fokke Hansma

